

TSENTRAALSELT HALLATUD RESSURSSIDE VAJALIKKUS KOOLIRAAMATUKOGUDE JA NENDE TÖÖTAJATE TOETAMISEL

Christer Holmqvist

Peamine väljakutse meie kõigi, tõsiselt kooliraamatukogudega tegelevate inimeste jaoks on raamatukogu integreerimine kooli igapäevatoosse. Rootsi riiklik õppekava tunnustab kooliraamatukogu pedagoogilist rolli. Erinevad dokumendid propageerivad uurimuslikke ja õppimisele stimuleerivaid õppemeetodeid.

Järgnevalt mõned tsitaadid õppekavast:

Kohustuslik haridus (põhikooliharidus): “Õpilased peavad toime tulema keerulise reaalsuse, tohutu informatsioonihulga ja kiirete muutustega. Seetõttu on ülimalt oluline teadmiste omandamise ja kasutamise strateegiate tundmine. Samuti peavad õpilased arendama oma oskusi, et fakte ja nende vahelisi seoseid kriitiliselt hinnata ning mõista erinevate valikute tagajärgi.”

Vabatahtlik haridus (keskharidus): “Õpilased peavad toime tulema keerulise reaalsuse, tohutu informatsioonihulga ja kiirete muutustega. Üha olulisemaks muutub nende oskus uusi teadmisi leida, omandada ja kasutada. Õpilased peavad harjutama end kriitiliselt mõtlema, fakte ja nende vahelisi seoseid hindama ning mõistma erinevate valikute tagajärgi.”

Kooliraamatukogu kui pedagoogilise infokeskuse tähtsus kasvab pidevalt. Seal saab informatsiooni otsida ja hinnata kasutades erinevaid infoallikaid, sh Internet. Raamatukogu strateegia ja igapäevatöö peavad olema suunatud õppimise soodustamisele.

Rootsi kooliraamatukogude arenguperspektiivid tunduvad olevat head. See olukord on tekkinud erinevate faktorite mõjul, millest võib välja tuua mitmete entusiastlike inimeste aastatepikkuse töö, infotehnoloogia rolli plahvatusliku kasvu ühiskonnas, uute pedagoogiliste meetodite kasutuselevõtu ja vajaduse edendada õpilaste lugemisoskusi.

Samuti on mõjuriks poliitilised teadmispõhise ühiskonna eesmärgid – ühiskond, kus järgitakse elukestva õppe põhimõtet, on aluseks koolides kasutatavatele õpetamis- ja õppimismudelitele. On ütlematagi selge, et kooliraamatukogu omab olulist rolli kooli ees seisvatele üleskutsetele vastamisel.

Poliitikute suust on hea kuulda ilusaid sõnu, kuid koolide tegelik olukord selgub neid külastades. Mõne kooli olukord on tõesti hea. Näiteks Stockholmi Maria kool, mille raamatukoguhoidja on ka suveseminaril esinev Christopher Gren. Kuid kahjuks on paljudes koolides olukord ilusast, poliitikute poolt loodud visioonist kaugel.

KUIDAS MEIE ORGANISATSIION NEID AITAB?

Mida me teeme?

- Aitame koole kõigi kooliraamatukogutöös tekkivate probleemide lahendamisel.
- Edendame kirjaoskust ja elukestvat õpet.
- Korraldame täiendkursusi nii koolides kui ka väljaspool koole.
- Korraldame õpetajatele seminare.

- Korraldame infokirjaoskuse kursuseid.
- Korraldame infootsingu kursuseid.
- Korraldame allikate hindamise kursuseid.
- Toetame lugemisprojekte.
- Nõustame ja aitame valida sobilikke meediavahendeid.
- Pakume WinBib andmebaasi kasutamise võimalust ja kasutajatuget.
- Pakume tsentraliseeritud kataloogimisteenust.

Me aitame nii konkreetsel kooliraamatukoguhoidjal (kelleks Rootsis võib olla eriharidusega raamatukoguhoidja, õpetaja või mõni teine koolis töötav inimene) kui ka koolil luua raamatukogu, mis tegutseb koolis eduka pedagoogilise infokeskusena.

Me püüame selgitada õpetajatele ja koolidirektorile, et kooliraamatukogu on oluline komponent klassi igapäevatoos ning et raamatukogu on tähtis roll kooli arengus.

Samuti räägime neile, kui oluline on välja töötada strateegia selgitamiseks õpilastele ja õpetajatele nii trükitud kui ka elektrooniliste infoallikate kriitilise hindamise vajadust.

Suur osa meie tööst toimub koolides kohapeal, kus me kohtume direktoriga ja veeneme teda paigutama enam vahendeid kooliraamatukogu arengusse. Loomulikult toetame ja nõustame kooliraamatukoguhoidjat töö käigus tekkivates küsimustes, kuid me ei loo raamatukogu tema eest ega tema jaoks. See on kooli ülesanne. Meie aitame neil ainult välja selgitada, mida nad raamatukogult ootavad ja vajavad. Sageli on meie ülesandeks olla raamatukoguhoidjate mentorid.

Aastate jooksul olen mõistnud, et ei piisa vaid ilusatest üleskutsetest, atraktiivsest kodulehest ning suurest hulgast kirjalikust informatsioonist. Tuleb minna ise kohale ja kohtuda inimestega, kellele su sõnum on mõeldud. Alles seejärel hakkavad nad kasutama kõike põnevat, mis sul neile on pakkuda. Kõigepealt tuleb seda neile isiklikult näidata ja tutvustada.

Järgnevalt selgitan, mida kooliraamatukogud peaksid tegema ja millised oleksid mõningad nende ülesanded:

- õppe- ja teiste pedagoogiliste materjalide pakkumine,
- materjalide otsimisel nõustamine ja juhendamine,
- materjalide laenutamise organiseerimine,
- IT arengu ja teiste meediavahendite kasutamise toetamine,
- olemasolevatest materjalidest teavitamine,
- kirjaoskuse ja elukestva õppe edendamine,
- materjalide klassikomplektide kaupa laenutamine,
- info- ja õppematerjalidega varustamine,
- meediaalaste töötubade korraldamine,
- õpetajatele ja õpilastele kursuste korraldamine.

Meie organisatsioon korraldab erinevaid kursusi kooliraamatukogutöötajatele ja õpetajatele, kes soovivad teada, kuidas kooliraamatukogu pakutavat efektiivselt kasutada. Et Rootsis ei koolitata eraldi kooliraamatukoguhoidjaid, peame pakkuma kvalifitseeritud raamatukoguhoidjatele pedagoogikaalast täiendõpet või õpetajatele raamatukogundusalaseid kursusi.

Oluline on teha vahet kooli- ja rahvaraamatukogudel. Paljud inimesed ei ole kunagi külastanud tõhusalt toimivat kooliraamatukogu, küll on neil kogemusi rahvaraamatukoguga. Seetõttu on koolide raamatukogud sageli väikesed rahvaraamatukogud.

Kooli- ja rahvaraamatukogude vahelised erinevused

Valdkonnad	Kooliraamatukogu	Rahvaraamatukogu
Sihtgrupid	Õpetajad, õpilased	Kõik piirkonna inimesed
Kasutajad	Klassid, grupid	Vabatahtlikud huvilised
Tegutsemisviis	Õppetöös abistamine, pedagoogiline juhendamine	Teenuse pakkumine
Meediavahendid, teavikud	Piiratud, kohandatud kasutamiseks õppekava toetamiseks	Laialdastel, mitmekülgsel teemadel
Asukoht	Kesksel kohal koolis	Kesksel kohal asulas, mugavat juurdepääsu võimaldav
Staatus	Osa koolist	Iseseisev

Meie organisatsioon korraldab targa otsingu teostamise ja Interneti võimaluste hindamise kursuseid. Võimalusel viiakse need kursused läbi koolis kohapeal. Nii jõuab info rohkemate õpetajateni. Me tutvustame õpetajatele regulaarselt uudiskirjandust, nii ilu- kui ka teabekirjanduse vallast. Me haldame ka raamatuladu, kust koolid ja õpetajad saavad laenutada raamatuid kogu klassile.

Iga kool peaks omama selget ülevaadet oma õppematerjalidest – teadma, millised raamatud, perioodikaväljaanded, auvised, arvutiprogrammid, CD-ROMid ja muud materjalid on kooli raamatukogus saadaval – ja suutma neid kiiresti leida.

Me oleme loonud elektroonilise kataloogi WinBib, mida kõik koolid saavad tasuta kasutada. See andmebaas annab ülevaate mitte ainult raamatukogus olevatest teavikutest, vaid kogu koolis olevatest materjalidest sõltumata nende füüsilisest asupaigast. See on suur töö, kuid see tasub ennast ära. Kui me tutvustame õpetajatele ja koolidirektoritele WinBib andmebaasi ja selgitame selle kasutusvõimalusi, öeldakse meile sageli palju kiidusõnu. See on hea algus diskussiooniks, milline kooliraamatukogu peaks olema.

MIS ON WINBIB?

WinBib on automatiseeritud raamatukogusüsteem, et hallata kõiki kooli materjale: raamatuid, õppematerjale, ajalehti, ajakirju, CD-ROMe, auviseid, meediavahendeid, teisaldatavaid arvuteid, digitaalkaameraid jne.

Andmebaas annab efektiivselt ja kiiresti ülevaate koolis olevatest õppevahenditest ja nende asukohast. See võimaldab korraldada materjalide ja meediavahendite laenutamist ning näitab, kes on mida laenutanud. Kõik koolis olevad õppematerjalid ja meediavahendid muutuvad otsitavaks ja seeläbi kõigile kättesaadavaks olenemata nende asukohast koolis.

Et WinBib andmebaas on EDU-netis, saavad õpilased ja õpetajad otsinguid sooritada mis tahes arvutist. Osa WinBib andmebaasist on kasutatav ka veebis. See võimaldab õpetajatele,

õpilastele, lapsevanematele ja teistele huvilistele andmebaasile juurdepääsu läbi Interneti. Samuti võimaldab see otsida materjale Stockholmi koolide koondkataloogist.

Otsing on lihtne tänu märksõnaotsingu kasutamisevõimalusele. Materjalid on grupeeritud võimekusest lähtuvalt. WinBib välistab materjalide dubleerimise. Õppe- ja muude materjalide kadumine väheneb märgatavalt.

On väga tähtis, et iga kooli arendaks ja looks ise just sellise raamatukogu, mis neile sobilik. Koolides tuleb selgitada, et kooliraamatukogu loomine ei tähenda ainult raha kulutamist, vaid just vastupidiselt aitab seda kokku hoida. Paljudel koolidel on kooliraamatukogu loomiseks vajalikud ressursid tegelikult juba olemas.

Vaatame järgnevat retsepti.

Hea kooliraamatukogu retsept.

Vajalikud ained:

Entusiasm, koolidirektor, kolleegid, eesmärgid, keskmise tasandi abiallikad, rahvaraamatukogu, uus tehnoloogia, sihtide seadmine, strateegiad, otsustavus, koostöö.

Tee nii: Kasuta kõiki võimalusi...

Tuleb meeles pidada, et kooliraamatukogu edukaks funktsioneerimiseks peavad õpetajad kasutama mitte õpikule, vaid erinevatele infoallikatele põhinevat õpet. Sellisel juhul ei saa nad ilma raamatukoguta hakkama.

Kõike eelnevat on koolidel üksi, ilma keskmise (omavalitsuse) tasandi toetuseta raske ellu viia. Isegi kui majas töötab suurepärane raamatukoguhoidja, kutsutakse meid sageli kooli, et selgitada ja juhtida tähelepanu asjadele, mida kooliraamatukoguhoidja ise alati teha ei saa. Tema töötab ka järgmisel päeval nende samade inimeste kõrval.

Et me külastame kõiki koole, oskame soovitada, milliseid koole külastada, et näha, mida teised on teinud. Ja samuti on oluline näitaja see, et kui kooliraamatukogu jaoks on olemas keskmise tasandi ressursid ning keskmise tasandi organisatsioon tegeleb ja töötab nende küsimustega, siis peab kooliraamatukogu areng olema oluline.

Et ebaõnnestuda, tuleb tegutseda. Sellepärast nii vähesed ebaõnnestuvadki.

Kasulikke linke kooliraamatukoguhoidjatele:

<http://www.skolverket.se/fakta/faktablad/english/index.shtml>

<http://www.skolutveckling.se/skolnet/english/index.html>

<http://www.modersmal.net/eschola/>

http://www.skolutveckling.se/skolnet/english/e_check.html

<http://www.itis.gov.se/english/index.html>

<http://www.iasl-slo.org/>

<http://www.suomenkoulukirjastoyhdistys.fi/>